

РЕЦЕНЗІЇ

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2020.4.24>

Бойко Анжела Іванівна

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософських і політичних наук
Черкаського державного технологічного університету
бульв. Шевченка 460, Черкаси, Україна

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ «СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ СКЛАДОВІ
БЕЗЕТАЛОННОГО ВИМІРЮВАННЯ: ВИДИ, ВИЗНАЧЕННЯ, ЗАСТОСУВАННЯ»¹
КАНДИДАТА ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК,
ДОЦЕНТА В.В. ГОТИНЯН-ЖУРАВЛЬОВОЇ**

Останні сто років розвитку науки ознаменувалися розвитком суспільно-гуманітарних наук, наук про людину, про людську свідомість, про людське суспільство. Нові галузі науки потребували методології. Перше, що спало на думку вченим, це перенести вже добре розроблені методи, зокрема і метод вимірювання, з галузі природничих наук до наук гуманітарних. Але ж предмет дослідження гуманітарних наук суттєво відрізняється від предмету природничих наук. Якщо для пояснення багатьох явищ природи необхідно знайти об'єктивні закони, за допомогою яких стало б можливим описати значну кількість об'єктів, то такі об'єктивні універсальні закони повністю ігнорували неповторні явища і процеси суспільного життя, специфіку наук про людську свідомість і людський дух. Так сталося і з методом еталонного вимірювання, який був «перенесений» із царини наук про природу до царини гуманітарних наук. Сучасний ритм життя вимагає визначити не лише рівень освіти людини, а й такі її характеристики, як чесність, порядність, старанність, толерантність, тобто такі характеристики, які неможна вимірити за допомогою еталонів. Отже, виникла необхідність звернутися до інших альтернативних способів вимірювання, таких як шкалування, індексування, тестування, тих, які виконуються без використання еталону вимірюваної величини, та вимога отримати чисельний результат також не є обов'язковою.

Монографія складається із п'яти розділів, в яких послідовно і чітко проводиться аналіз методу безеталонного вимірювання.

У першому розділі, «Історико-філософський аналіз створення теорії вимірювань», автором розглядається історія створення теорії вимірювань, вплив піфагорійських та аристотелевих ідей на розвиток уявлень про вимірювання, сучасні концепції вимірювання. Зокрема, автором розглянута можливість використання апарату параметричної загальної теорії систем як нової методології якісного безеталонного вимірювання об'єктів. Як приклад розглядається застосування системно-параметричного аналізу до концепцій, які були запропоновані Н. Кемпбеллом і С. С. Стівенсом.

Другий розділ монографії, «Визначення процедури вимірювання та аналіз альтернативних видів вимірювання», присвячений аналізу наявних видів визначення процедури вимірювання. Автор зазначає, що загальновідомі і найбільш поширені в науковій літературі визначення поняття «вимірювання» можна умовно розділити на два види: визначення вимірювання, в яких вказується чи мається на увазі наявність еталона, операції порівняння з еталоном у процесі вимірювання; і вимірювання, в яких немає вказівок на наявність еталона. Саме друга група

¹ Готинян-Журавльова В.В. Соціально-філософські складові безеталонного вимірювання: види, визначення, застосування : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 358 с.

визначень аналізується найбільш ретельно. Крім того, в даному розділі проводиться аналіз найпоширеніших альтернативних еталонному видів вимірювання, які проводяться без використання еталону вимірюваної величини. Окремо і ретельно аналізуються такі види вимірювань, як шкалування, вимірювання за допомогою індексів, педагогічне і психологічне тестування. Автором висунуто припущення про методологічну схожість деяких видів вимірювання.

Третій розділ монографії, «Безеталонне вимірювання як якісно нова методологія вимірювання об'єктів», автор повністю присвячує аналізу методу безеталонного вимірювання. У першому підрозділі цього розділу йдеться про виокремленні автором види безеталонного вимірювання, наведено багато прикладів безеталонного вимірювання з різних царин науки. Окремо розглядається необхідність визначення поняття «безеталонне вимірювання», оскільки, як зазначає автор, в сучасній науці існує багато прикладів застосування безеталонного вимірювання, але немає чіткого визначення цього поняття. Найпоширеніші за своєю структурою є визначення через найближчий рід і видову відмінність. Отже, автор пропонує використати саме цей спосіб визначення безеталонного вимірювання, а як найближчий рід використовувати поняття «класифікація», оскільки значна кількість визначень поняття «вимірювання» звертається саме до поняття «класифікація» як до родового поняття. Автором запропоновано власне визначення безеталонного вимірювання, а також виявлено взаємозв'язок між видами безеталонного вимірювання, процедурою класифікації і природою досліджуваних об'єктів.

У четвертому розділі монографії, який має назву «Системно-параметричний аналіз понять «вимірювання» і «класифікація» задля удосконалення визначення процедури безеталонного вимірювання і його використання для вимірювання явищ і подій в сучасному українському суспільстві», йдеться про системно-параметричний аналіз еталонного та безеталонного вимірювань. Автор звертає нашу увагу на додатковість результатів еталонного та безеталонного вимірювань, якщо йдеться про можливість застосувати обидва способи вимірювання. Крім того, проводиться системно-параметричний аналіз із застосуванням системних дескрипторів «концепт», «структура», «субстрат» процедури класифікації. Окремо аналізується надане автором визначення безеталонного вимірювання і можливість застосування нової методології щодо вимірювання суспільно-значущих явищ і подій в українському суспільстві.

У п'ятому розділі монографії, «Соціально-філософський аналіз нових можливостей застосування процедури безеталонного вимірювання в сучасному українському суспільстві», автор аналізує подібність за механізмом деяких альтернативних видів вимірювання і можливість їх об'єднання в чотири види безеталонного вимірювання. Також аналізуються нові можливості застосування процедури безеталонного вимірювання в сучасному українському суспільстві.

Кожний розділ монографії закінчується висновками, які відображають результати виконаного дослідження.

Монографії властива наукова новизна, що свідчить про обізнаність автора щодо вимог сучасного українського суспільства. У рецензованій роботі міститься корисна інформація і багато прикладів із різних царин науки. Монографія має теоретичне значення та практичну цінність, підготовлена згідно з вимогами МОН України і рекомендується до друку як сучасна наукова праця в галузі філософії.